

Samenvatting van de 12^e GVE Workshops Veiligheid op de sleuf 2.0 van 12 oktober 2023

Titel: Ketenveiligheid in de praktijk

Eind 2019 is de Governance Code Veilige Energienetten (GVE) ondertekend door brancheverenigingen Bouwend Nederland, Netbeheer Nederland en Techniek Nederland. De [Governance Code](#) is een set afspraken om samen in de keten te werken aan veilige energienetten en preventief richting te geven aan Arbo vraagstukken. Deze is recentelijk [opnieuw ondertekend](#) door de Netbeheerders om het belang van het veilig houden van het energienetwerk te benadrukken. De brancheverenigingen zien met de governance code mogelijkheden om samen het veiligheidsniveau verder te verhogen mede door regelmatig en open te communiceren over veiligheidsaspecten, dilemma's en best practices.

In april 2023 is er een visiedocument opgeleverd over meer spanningsloos en gasloos werken, hetgeen veiligheidsrisico's moet verkleinen. Daarnaast wordt er samen geleerd van Arbo-, elektra- en gasincidenten. Elk jaar worden er drie workshops georganiseerd. Doel van deze workshops is om te inspireren en samen te leren vanuit de kernwaarden samenwerken, leiderschap en verantwoordelijkheid, waarbij je ideeën en inspiratie deelt met je collega die er niet bij kon zijn. Hiermee wordt de kennis, betrokken- en bekendheid vergroot. Het is een succes als er nieuwe mensen aansluiten bij een volgende interessante workshop georganiseerd vanuit de keten zelf.

De eerste workshop was op 1 juli 2020 en op 12 oktober 2023 hielden we de 12e workshop. In de laatste GVE workshop van 2023 is aandacht besteedt aan ketenveiligheid in de praktijk door een verdiepingsslag van leren van incidenten met centrale de vraagstelling: wat komen we tegen en wat had je in de werkvoorbereiding al kunnen doen om verrassingen in de praktijk te voorkomen.

Onderzoek en wees bewust van jouw keuzes en aannames

Als opdrachtgevers en opdrachtnemers binnen de werkgroepen leren van G(gas) en E(elektriciteit) leren we al bijna 3 jaar. Dit jaar is gestart met het leren van Arbo incidenten gerelateerd aan werken in de ondergrond. Door het analyseren van beschikbare data zien we waar aandacht en verduidelijking nodig is wat leidt tot toolboxflyers, video's en reflectiekaartjes. Daarnaast is het door deze hoeveelheid data ook mogelijk om inzicht te krijgen in de belangrijkste grondoorzaken inclusief gedragsfactoren.

Van data naar inzichten

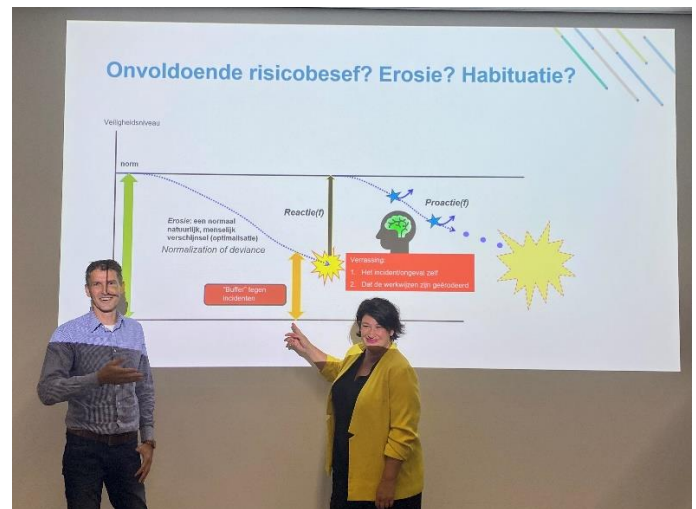
Het gaat heel vaak goed, maar soms gaat het niet volgens de afspraken, verteld Rik Luiten (trekker van de werkgroepen leren van incidenten). Dit blijkt uit de data van meer dan 200 incidenten E(lektra) en G(as) verzameld over de periode 2021 tot en met 2023. Deze 200 incidenten zijn daadwerkelijk gemelde en gedeelde incidenten binnen de werkgroep, vaak door de deelnemers zelf, maar ook van daar buiten. Elk kwartaal worden nieuwe incidenten besproken en van incidenten die vaker voorkomen worden (onderliggende) oorzaken inzichtelijk gemaakt. Over leerzame incidenten worden o.a. toolboxflyers, reflectiekaarten en adviezen opgesteld. Het nieuwste zijn de toolboxvideo's. Dit zijn middelen om in de keten het gesprek over veiligheid aan te gaan. Enkele inzichten van de analyses zijn:

- het blijkt dat er in 45% van de onderzochte incidenten werd geacteerd op basis van vertrouwen en aannames in plaats van zekerheden en feiten;
- dat de grootste oorzaak (58%) van incidenten is een onvoldoende risicobesef. Met name bij nieuwe collega's en collega's in opleiding én ook bij ervaren medewerkers;
- bij 16% van de incidenten ontbreekt of is er verminderde paraatheid doordat de medewerker/monteur niet scherp was of met de gedachten elders was;
- tot slot blijkt dat omstandigheden (11%) zoals (werk)druk, omgeving en klant oorzaken zijn waardoor procedures niet strikt gevolgd werden.

Van inzicht naar de mens

Vanuit het inzicht dat de mens een belangrijke factor is bij voorkomen van incidenten, laat Dorien Janssen (human error specialist) ons kennis maken met cognitieve ergonomie. Zij legt op een begrijpbare manier uit hoe wij mensen wennen aan situaties en incidenten. Wij acteren elke dag op aannames, interessant is om dit te ontdekken en die te doorbreken. Zo rijden we bijvoorbeeld steeds dichterbij de voorganger, schrikken we bij een noodstop en hanteren direct daarna een grotere tussenafstand. Op termijn minderen we die tussenafstand weer omdat het steeds goed gaat, totdat...inderdaad het moment dat we weer een noodstop moeten maken en het net lukt.

Dit wordt normalisatie van de afwijking genoemd. Met andere woorden wij wennen aan situaties en passen daar ons gedrag op aan. Interessant is of het mogelijk is om eerder (dan de noodstop) terug te gaan naar de norm. De oproep die Dorien doet is: 'onderzoek je eigen gewenning'.

Met elkaar aan de slag

Vervolgens gingen we in parallel workshops aan de slag met incidenten Arbo (Jur Oolders (Gasunie) & Rutger van Gemerden (Enexis), Gas (Frans Sack (Heijmans) & Rob van Aerde (Kiwa) en Elektriciteit (Rick Pellis (Baas BV) & Patrick Wijnalda (Van Gelder) aan de hand van typerende incidenten. De opdracht was om mogelijke verbeterpunten te benoemen vanuit de vraag 'kun jij het gedrag positief beïnvloeden' op het vlak van organisatie, regelgeving, materiaal & middelen en training & opleiding. Enkele resultaten:

Materialen en middelen:

- Log out tag out. Vergrendelen en blokkeren, sloten ophangen;
- Bediening blokkeren van kabels waaraan gewerkt worden bijvoorbeeld door een slot;
- Kabels die gereed zijn markeren.

Organisatie:

- Met 2 personen schakelen, het 4 ogen principe;
- Communicatie tussen aannemer en netbeheerder / Vooraf afstemming zoeken tussen bouwer en aannemer;
- dat we met elkaar moeten zorgen dat het stilleggen van werk normaal is; ook als je twijfelt of het echt gevaarlijk is en of iets 'toch niet even snel kan'. O.a. door het stilleggen regelmatig te bespreken als normale actie en goede voorbeelden te benadrukken ontstaat een cultuur die we willen.
- toets de sociale veiligheid om te melden, ga hierover in gesprek. Durven te communiceren ongeacht de functie / ervaring;
- Monteur en leermeester wijzen op de rechten en bewustwording;
- Toolboxen over veiligheid geven. Monteurs meer veiligheidstrainingen geven.
- Zet de incidenten om in euro's. Dan heb je een middel voor een dialoog en kan je beargumenteren waarom sommige investeringen het waard zijn te nemen;
- Er is momenteel te weinig tijd voor de WV om overall de juiste aandacht te geven.

- Focus leggen op de sociale veiligheid en transparantie. Wees eerlijk naar elkaar over incidenten. Registreer afwijkingen. Soms kan het systeem van de ntb niet meldingen ontvangen van de aannemer en kan de aannemer niet iets delen met de ntb.
- Cluster de aanvraag en opdrachten op wijkniveau.
- Pas het tijdslot waar gewerkt. Wellicht kan je ook 's nachts werken.
-

Training en opleiding:

- Aannebeleid -> het soort instroom is divers;
- Het opleidingstraject moet maatwerk worden voor de specifieke instroom. Een benoemd is een specifieke aanwijzing voor de werkstroom (medewerkers die te specifiek worden opgeleid hebben geen know how over de rest van het net);
- Tijd van opleiding matigen (het gaat soms te snel met mensen met te weinig praktijkervaring);
- In de opleiding van de monteur soft skills belangrijk maken. Focus leggen op de assertiviteit van de in opleiding zijnde monteur;
- Het 4 ogen principe en risicobesef -> is hier voldoende kennis van;
- Training geven in het herkennen van gevaarlijke situaties. Laat binnen, buiten kennis ophalen, creëer hier (bewust) de mogelijkheden voor.

Regelgeving

- Meer regels is geen garantie voor meer veiligheid;
- Bij onderspanning brengen van de kabels eerst iedereen van de werkplek weg.

Pleidooi

Waar we in de discussie veel over gesproken hebben is onderlinge verhouding en gedrag. Durven aanspreken van... (gezagsverhoudingen zijn er nog steeds). Wees je er van bewust dat iedereen in de keten keuzes en daarmee aannames maakt. Het grootste risico ligt bij de medewerker buiten, die een opdracht krijgt en deze goed wil uitvoeren. Deze persoon hebben we creatief gemaakt om 'meters te maken', terwijl daarmee geitenpaadjes (onopgemerkt) zijn gecreëerd. We moeten terug naar de basis; verzamel in de voorbereiding feiten (elimineer aannames) en overleg bij afwijkingen in de uitvoering met de WV-er. Bij vakmenschchap hoort risicobesef en de vaardigheden om 'stop' te zeggen, bij alle rollen in de keten. Vanuit de stichting Blei is er in 2023 een pilot Guus en Hein afgerond. En organisaties moeten zich afvragen waarvoor ze belonen. Wees nieuwsgierig ook op het moment dat een klus goed of snel is gegaan.

Naslag en vervolg

De gehouden presentaties zijn [hier](#) na te lezen.

Delen van een incident kan via: [Home · Leren van Incidenten](#)

Meer informatie over de GVE en teruglezen van eerdere workshops: [Veiligheid - Bouwend Nederland](#)
Toolboxflyers en films zijn terug te vinden op de BEI/VIAGsite onder 'toolboxflyers': [Homepagina | BEIVIAG](#)

Voor de Arbo toolboxes wordt nog een centrale plek gezocht en zal zo spoedig mogelijk bekend worden gemaakt.

De volgende GVE workshop staat gepland op donderdagochtend 14 maart 2024. Het onderwerp is gerelateerd aan de energietransitie. Wil je hierbij aanwezig zijn, neem contact op met Wil van Ophem per mail wvanophem@netbeheernederland.nl.
Bel voor meer informatie: 06 50276655.